

JJ-101

January-2024

B.Com., Sem.-I

MDC-ID/MD-114 F : Economics

(Gandhian Economics and Rural Development)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

સૂચનાઓ: (1) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1. સ્વાવલંબન એટલે શું ? ભારતીય અર્થતંત્રના સંદર્ભમાં સ્વાવલંબનના મુખ્ય પાસાઓ ચર્ચો. 10
અથવા
1. ગાંધીજીનો ટ્રસ્ટીશિપનો સિદ્ધાંત શું છે ? ગાંધીજીનો ટ્રસ્ટીશિપનો સિદ્ધાંત ભારતીય અર્થતંત્રના સંદર્ભમાં ચર્ચો. 10
2. વિકેન્દ્રીકરણનો અર્થ અને જરૂરી ઘટકો સમજાવો. વિકેન્દ્રીકરણના ફાયદા પણ વર્ણવો. 10
અથવા
2. આર્થિક સમાનતાનો ખ્યાલ સમજાવો તેમજ તેનાં મુખ્ય ઘટકો ચર્ચો. 10
3. ગ્રામીણ અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ તેમજ તેનું કાર્યક્ષેત્ર વર્ણવો. 10
અથવા
3. ભારતમાં વનસંવર્ધનનો અર્થ સમજાવી, તેની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો. 10
4. ગ્રામીણ આંતરમાળખું એટલે શું ? ભારતમાં ગ્રામીણ આંતરમાળખાનું મહત્ત્વ સમજાવો. 10
અથવા
4. શૈક્ષણિક આંતરમાળખાના ઘટકો સમજાવો તેમજ તેનું મહત્ત્વ ચર્ચો. 10
5. નીચેના વિધાનો સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો : (કોઈપણ દસ) 10
 - (1) ખાનગી માલિકી મૂડીવાદનું લક્ષણ છે.
 - (2) કૃષિક્ષેત્રમાં શ્રમની વિપુલતા જોવા મળે છે.
 - (3) “મેક ઈન ઈન્ડિયા” મુખ્યત્વે ભારતમાં મેન્યુફેક્ચરિંગ ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહ આપવા માટેનો કાર્યક્રમ છે.
 - (4) મૂડીનું એકત્રીકરણ ગાંધીવાદી અર્થશાસ્ત્રનું મૂળ પાસું છે.
 - (5) ગાંધીજીના મતે હિંસા, શોષણ અને અન્યાયથી પ્રેરિત અર્થવ્યવસ્થા સાચી સમાનતા લાવશે.
 - (6) ગાંધીજી માનતા હતા કે ખાદીથી દેશમાં ઔદ્યોગીકરણ વધશે.
 - (7) “ગ્રામીણ વિકાસ” એ ગ્રામીણ અર્થશાસ્ત્રનું મુખ્ય પાસું છે.
 - (8) દૂધનું ઉત્પાદન એ ડેરી ઉદ્યોગ માટે સૌથી અગત્યનું પાસું છે.
 - (9) “એકવાકરલ્ચર” શબ્દ માછલી ઉછેર સાથે સંકળાયેલો છે.
 - (10) ગરીબી તેમજ અસમાનતા દૂર કરવા માટે ગ્રામીણ આંતરમાળખું ખૂબ જ અગત્યનું છે તેવું અર્થશાસ્ત્રી અમર્ત્ય સેનનું માનવું હતું.
 - (11) શિક્ષણ એ, ગ્રામીણ સામાજિક આંતરમાળખાનું ઘટક નથી.
 - (12) યાતાયાતની સુવિધા, સ્વાસ્થ્ય ક્ષેત્રે સંશોધન તેમજ નવીનીકરણ માટે અગત્યની છે.

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

- Instructions : (1) Answer the following questions.
(2) Figures at the right indicate marks.

1. What is self Reliance ? Discuss the key aspects of self Reliance in the context of Indian Economy. 10

OR

1. What is theory of Trusteeship of Gandhiji ? Discuss Gandhiji's theory of trusteeship in the context of Indian Economy. 10

2. Explain the meaning and necessary elements of decentralization. Also explain its advantages. 10

OR

2. Explain the concept of Economic Equality and discuss its main components. 10

3. Discuss the meaning and scope of Rural Economics. 10

OR

3. Explain the meaning and characteristics of forestry in India. 10

4. What is rural Infrastructure ? Explain the significance of rural Infrastructure in India. 10

OR

4. Explain the components of Educational Infrastructure and discuss its significance. 10

5. State whether the following statements are true or false : (any ten) 10

- ✓(1) Private ownership is a feature of capitalism.
X(2) In Agricultural sector manual labour is abundantly found.
✓(3) "Make in India" campaign is primarily aimed to boost manufacturing sector in India.
X(4) Capital Accumulation is the fundamental focus of Gandhian Economic thought.
X(5) According to Gandhiji, an economic system based on violence, exploitation and injustice will lead to true equality.
✓(6) Gandhiji believed that Khadi will promote rapid industrialization.
X(7) "Rural Development" is the main focus of Rural Economics.
✓(8) Milk Production is the main focus of dairy industry. ✓
✓(9) The term "aquaculture" refers to fish farming.
✓(10) Economist Amartya Sen emphasized the importance of rural infrastructure in addressing poverty and inequality.
✓(11) Education is not a component of rural social infrastructure.
X(12) Transport facilities support research and innovation in health care infrastructure.